

УДК 37.091.2

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Н. Р. Грицак

ORCID 0000-0003-4744-7072

У статті розглянуто проблему полікультурної освіти у педагогічному контексті, зокрема як пріоритетний напрям фахової підготовки майбутніх учителів зарубіжної літератури. Наведено приклади дефініції поняття «полікультурна освіта», які доповнюють один одного, що загалом сприяє увиразненню сутності цього поняття. Проаналізовано пріоритетні аспекти полікультурного виховання та розкрито його зміст. Показано, що полікультурне виховання майбутніх учителів зарубіжної літератури доцільно проводити на основі особистісно-орієнтованого, культурологічного, компаративного та системного підходів. Запропоновано можливі шляхи полікультурного виховання майбутніх учителів гуманітарного профілю. Зосереджена увага на концепції діалогу культур як однієї з вагомих теоретичних основ полікультурної освіти. Наголошено, що концепція діалогу культур складає основу предмету «Зарубіжна література». Охарактеризовані основні принципи, структурні компоненти та зміст полікультурної компетентності майбутніх учителів зарубіжної літератури. Доведено, що саме предмет «Зарубіжна література» дозволяє цілеспрямовано формувати у молоді уявлення про розмаїття культур у світі, ідентифікувати себе у полікультурному соціумі, виховувати толерантне ставлення до культурних відмінностей, розвивати уміння взаємодіяти з носіями різних культур. У структурі полікультурного виховання студентів-філологів засобами художнього слова виокремлено когнітивний та емоційно-ціннісний компоненти. У формуванні полікультурної компетентності майбутнього учителя зарубіжної літератури виділяємо репродуктивний, репродуктивно-конструктивний, конструктивно-творчий та рефлексивно-інтерпретаційний етапи.

Ключові слова: полікультурна освіта, полікультурне виховання, вища школа, діалог культур, студент-філолог.

Постановка проблеми. Процес інтеграції України в європейське суспільство зумовлює зміну вектора методичної підготовки майбутніх

учителів-філологів. Актуалізується насамперед питання виховання толерантної, демократичної, гуманної особистості, яка буде здатна до міжкультурного спілкування, до взаємодії з представниками інших народів і культур, до усвідомлення національної самобутності. Відтак, дослідження питань формування полікультурного мислення у майбутніх учителів-зарубіжної літератури є на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблеми полікультурної освіти сучасної молоді присвячені ґрунтовні студії сучасних дослідників – Ф. Б. Асанової, Р. Р. Агадулліна, І. Д. Беха, Т. М. Білоус, Л. А. Гончаренка, О. А. Гривої, І. А. Зяюна, О. В. Свиридчук, Л. Б. Столярчук, П. І. Кендзьора, О. Б. Слоньовської, Л. А. Чередниченка та інших.

У контексті нашої розвідки сфокусуємо увагу власне на понятті «полікультурна освіта». У межах регламентованого обсягу наведемо окремі дефініції, які, на нашу думку, доповнюють один одного, що загалом сприяє увиразненню сутності цього поняття. Так, Р. Р. Агадуллін розглядає полікультурну освіту як «нову освітню стратегію (новий напрям у педагогіці), що визначає структурно змістову організацію навчально-виховного процесу, характер викладання шкільних дисциплін і методик виховної роботи на основі принципу гуманізму, демократизму, культурного діалогу, врахування культурно-психічних чинників розвитку особистості» (Агадуллін, 2004, с. 23). Т. Г. Веретенко цілком правомірно констатує, що «полікультурна освіта – це не який-небудь новий тип або вид навчання. Це визначені принципи, за якими необхідно організувати освітні стандарти, а також навчально-виховний процес студентів. Полікультурна освіта рятує від культурної неграмотності, від стереотипів і упереджень, виступає проти замовчування «незручних» питань» (Веретенко, 2012, с. 451). Л. Б. Столярчук акцентує увагу на тому, що «полікультурна освіта – це пізнання особистістю полікультури, можливість самореалізації в полікультурному світі, що сприяє безконфліктній її ідентифікації в багатокультурному суспільстві та інтеграції в полікультурний світовий простір» (Столярчук, 2014, с. 96).

Цінним, на наше переконання, є визначення сутності полікультурної освіти молоді, запропоноване І. В. Баховим і Н. М. Чернухою. Читаємо: «Полікультурна освіта – це вид цілеспрямованої соціалізації студентів, що забезпечує: на когнітивному рівні – освоєння зразків і цінностей світової культури, культурноісторичного та соціального досвіду різних країн і народів; на ціннісно-мотиваційному рівні – формування соціально-настановних і ціннісноорієнтаційних схильностей учнів до міжкультурної комунікації і обміну, а також розвиток толерантності по відношенню до

інших країн, народів, культур і соціальних груп; на діяльнісно-поведінковому рівні – активна соціальна взаємодія з представниками різних культур при збереженні власної культурної ідентичності» (Бахов та Чернуха, 2012, с. 39).

Отже, у запропонованих дефініціях «полікультурної освіти» висвітлені різноманітні підходи до розуміння цього явища. Утім, ключовою для вчених є думка, що полікультурна освіта – це своєрідна відповідь педагогічної освіти на запити сьогодення, тому вона повинна входити до пріоритетних напрямків сучасної української педагогічної та методичної науки.

Мета статті – визначити принципи, компоненти та етапи полікультурної освіти майбутніх учителів зарубіжної літератури.

Виклад основного матеріалу. Цілком закономірно, що вивчаючи питання полікультурної освіти сучасної молоді, доцільно спрямувати свою увагу на питання полікультурного виховання, адже мета полікультурної освіти – виховання толерантної, демократичної особистості, яка здатна до позитивного міжетнічного й міжкультурного діалогу. Так, П. І. Кендзьор наголошує, що «українська система полікультурного виховання має бути спрямована на формування гідної, критично мислячої та вільної особистості яка визнає самобутність Іншого та поважає його права» (Кендзьор, 2016). М. Олійник і О. Брухальська нотують, що це «процес цілеспрямованого й планомірного формування і розвитку світогляду, переконань і почуттів особистості, що ґрунтуються на визнанні багатоманітності культур, збагачує її почуття, формує особливе ставлення до навколишнього світу й людей у ньому, супроводжується сприйманням та осмисленням життєво важливих парадигм буття, перетворенням зовнішніх культурних смислів у внутрішній морально-етичний світ» (Олійник та Брухальська, 2010, с. 50).

З огляду тематики нашого дослідження, провідного значення для нас набувають міркування Н. П. Нікітіної, що «полікультурне виховання зорієнтоване на виховання індивіда, який зберігає свою соціально-культурну ідентичність, який прагне до розуміння інших культур, який поважає інші культурно-етнічні спільності, який уміє жити в мирі та злагоді з представниками різних національностей, рас, вірувань, який готовий до активної творчої діяльності в динамічному полікультурному і багатонаціональному середовищі» (Нікітіна, 2017, с. 196).

Окреслена ціль полікультурного виховання, на наш погляд, зумовлює такі педагогічні завдання: формувати уявлення про самобутність національної культури; розкрити унікальність, неповторність культури інших народів; виявити спільні моральні ідеали у різних культурах;

показати єдність світової культури як складний процес взаємозв'язку і взаємозбагачення різних культур; усвідомити рівноправність, рівноцінність культур інших народів. У цьому контексті логічними є запропоновані Л. В. Ілійчук шляхи полікультурного виховання юних громадян України, зокрема наповнити шкільні підручники і навчальні програми відповідним змістом із цілепокладанням виховних пріоритетів на формування в учнів моральних, національних, громадянських цінностей; розробити програми виховання, яка б забезпечила формування таких рис і якостей особистості, розвиток яких необхідний з національно-культурних і суспільних позицій; оволодіти школярами знаннями про культуру власного народу, формувати уявлення про розмаїтість культур та виховання шанобливого ставлення до культурних проявів інших народів; розвивати уміння і навички взаємодії з носіями різних культур; виховувати у душі злагоди, толерантності, гуманного міжнаціонального спілкування, загальнолюдських цінностей; утверджувати у свідомості дітей потреби соціокультурної ідентифікації як умови порозуміння і входження в полікультурне середовище; формувати у молоді компетенції (розуміння відмінностей, повага до інших та вміння жити з представниками інших культур, мов, релігій) (Ілійчук, 2010, с. 22–23).

Запропоновані напрями реалізації полікультурного виховання увиразнюють значимість учителів зарубіжної літератури. Основу предмету «Зарубіжна література» складає концепція «діалогу культур», яка передбачає пізнання нового та водночас не заперечення Іншого. Діалог культур – це процес трансляції культур, це обмін культурним досвідом, це пізнання себе через іншого. Для усвідомлення суті діалогу культур доречно навести цитату М. М. Бахтіна. Читаємо: «Чужа культура лише в очах іншої культури розкриває себе повніше, глибше. Один смисл розкриває свої глибини, натрапивши і доторкнутись до іншого смислу... Ми шукаємо в ній відповіді на ці запитання, і чужа культура відповідає нам, розкриваючи свої нові грані. За такої діалогічної зустрічі двох культур вони не зливаються і не змішуються, кожна зберігає власну єдність, відкрити цілісність, проте вони взаємно збагачуються» (Бахтин, 1986, с. 354). Німецький філософ Г.-Г. Гадамер, розмірковуючи про питання взаємопроникнення філософії та літератури, наголошує, що «зустріч з величним твором мистецтва я б прирівняв до плідної бесіди, до питань і відповідей, інакше – розкриття назустріч питанню і виникнення потреби відповідати, постійного діалогу, в якому щось виявляється і «залишається»» (Гадамер, 1991).

Учитель зарубіжної літератури відкриває новий світ для своїх учнів, показує зв'язки, впливи, взаємодії різних культур і літератур, де кожна з національних культур і літератур є рівноцінною, унікальною та неповторною. Так, розмірковуючи про сутність предмету «Зарубіжна

література», О. О. Ісаєва підкреслює саме значення реалізації «діалогу з представникам інших національних традицій», що сприятиме «з одного боку, виявленню самоідентичності українського учня-читача, а, з іншого боку, формуванню відчуття полікультурності юної особистості» (Ісаєва, 2010, с. 89–90).

Майбутніх учителів зарубіжної літератури доцільно, на наш погляд, ознайомити з низкою принципів, що характеризують сутність полікультурного виховання учнів загалом. Так, Т. Г. Веретенко називає такі основні принципи полікультурної освіти: етнокультурна спрямованість освіти; етнопедогогізація освітнього процесу; діалог культур; творча доцільність використання; збереження та створення нових культурних цінностей (Веретенко, 2012). Натомість П. І. Кендзьор акцентує увагу на принципі гуманізму; принципі діалогової взаємодії; принципі цілісної культурної картини світу; принципі культурної відповідності; принципі громадянської участі та інтеграції; принципі позитивного ставлення до культурної багатоманітності; принципі педагогічної етики й такту; принципі міждисциплінарності та комплексності (Кендзьор, 2016). Г. Яківчук пропонує виокремлювати такі педагогічні принципи полікультурної освіти: виховання людської гідності й високих моральних якостей; виховання для співіснування із соціальними групами різних рас, релігій, етносів; виховання толерантності, готовності до взаємного співробітництва (Яківчук, 2014).

Як бачимо, попри різноманітність окреслених науковцями принципів полікультурного виховання молоді у повній мірі їх можуть реалізувати власне учителі зарубіжної літератури.

Отже, полікультурне виховання студентів-філологів, на наш погляд, доцільно проводити на основі таких підходів: особистісно-орієнтованому, культурологічному, компаративному і системному. Саме предмет «Зарубіжна література» забезпечує органічне поєднання та продуктивну реалізацію цих підходів, що дозволяють цілеспрямовано формувати у молоді уявлення про розмаїття культур у світі, ідентифікувати себе у полікультурному соціумі, виховувати толерантне ставлення до культурних відмінностей, розвивати вміння взаємодіяти з носіями різних культур. Так, О. В. Свиридюк, вивчаючи специфіку полікультурного виховання у сучасній шкільній освіті України, особливу увагу звертає саме на предмет «Зарубіжна література». Цілком погоджуємося із думкою дослідниці, що у шкільній програмі з курсу переважають такі художні твори, які «в першу чергу розкривають красу і цілісність світу як такого, прищеплюють терпиме і зацікавлене ставлення до всіх існуючих форм життя, ставлення

до інших способів мислення, культурам, естетико-філософським і релігійним системам» (Свиридюк, 2016).

З огляду на це, майбутні учителі-філологи повинні усвідомлювати, що обов'язковими компонентами структури полікультурного виховання учнів є: когнітивний і емоційно-ціннісний. Когнітивний компонент передбачає полікультурну грамотність, розуміння національної самобутності, приналежності до історично-культурних цінностей свого народу, вміння аналізувати історичні, культурні події та робити відповідні прогнози на майбутнє. Емоційно-ціннісна складова сприяє формуванню планетарного мислення, толерантності, взаєморозуміння, поваги до Іншого, сприйняттю Іншої нації, осягненню розбіжності у системі культурних цінностей.

Водночас постає питання й фахової підготовки студента-словесника, зокрема у формуванні полікультурної компетентності. Тому у формуванні полікультурної компетентності майбутнього учителя зарубіжної літератури виокремлюємо етапи: репродуктивний → репродуктивно-конструктивний → конструктивно-творчий → рефлекторно-інтерпретаційний.

Охарактеризуємо змістове наповнення запропонованих етапів.

Перший етап (репродуктивний) – це власне читання інонаціональних художніх творів.

На другому етапі (репродуктивно-конструктивному) студенти-філологи розкривають зв'язок національної літератури з іншими літературами; усвідомлюють різноманіття культур, їхнє взаємопроникнення; розкривають національну самобутність літератури; вчать сприймати інший спосіб життя; виходять за межі локальної культури. На цьому етапі формування полікультурної компетентності студентів допомагають такі завдання, як порівняльна характеристика художніх творів за жанрами, тематикою, стильовими особливостями, виявлення контактних, генетичних й типологічних аналогій і розбіжностей; розкриття образу України в інших національних літературах, аналіз біблійних образів і мотивів у європейській літературі; вивчення особливостей українських перекладів тощо.

Третій етап (конструктивно-творчий) передбачає у студентів наявність умінь і навичок поєднувати культурологічний, національний, соціокультурний контексти при аналізі та інтерпретації літературних явищ; розкривати місце української літературної системи у світовому літературному контексті; розуміти іншу картину світу, критично її осмислювати; порівнювати зі своєю картиною світу. На цьому етапі студенти розуміють, що полікультурне сприйняття світу це, передусім, загально цивілізаційний феномен, що стимулює розвиток творчого потенціалу людини на основі культури всього світу.

На завершальному етапі (рефлекторно-інтерпретаційному) студенти кризь призму власної інтерпретації іонаціонального художнього твору демонструють толерантність, гуманність до представників інших культур; здатність до діалогу, до збереження національних цінностей і загальнолюдських ідеалів. Цей етап, уважасмо, найбільш вагомим у полікультурній освіті студентів-філологів, адже він є визначальним показником рівня полікультурної компетентності майбутніх учителів.

Висновки. Ефективним засобом формування планетарного мислення, шанобливого ставлення до Іншого, розуміння різноманіття, специфіки, взаємовпливу національних культур, досягнення національної самобутності, прагнення до міжнародного спілкування є шкільний курс «Зарубіжної літератури». Створення у закладах вищої освіти сприятливих педагогічних умов максимально забезпечить успішний розвиток полікультурної компетентності майбутніх учителів зарубіжної літератури.

Література

1. Агадулін Р. Р. Полікультурна освіта : методолого-теоретичний аспект. *Педагогіка і психологія : Вісник Академії пед. наук України*. 2004. № 3. С. 18–29.
2. Бахов І. С., Чернуха Н. М. Методологічні основи сучасної полікультурної освіти. *Трипільська цивілізація*. 2012. № 8. С. 37–40. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trcyv_2012_8_9 (дата звернення: 02.10.2018).
3. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. Москва : Искусство, 1986. 2-е изд. 445 с.
4. Безпалько О. В., Веретенко Т. Г. Вплив полікультурної освіти на формування особистості сучасного студента. *Soucasna ukrainistika: problem jazyka, literatury a kultury: sbornik vedeckych clanku*. 2014. № 6. С. 448–451.
5. Веретенко Т. Г. Полікультурна освіта – актуальна проблема вищої школи. *Ucrainica*. 2012. №V. С. 233–236.
6. Гадамер Г.-Г. Актуальность прекрасного. Москва : Искусство, 1991. 368 с.
7. Ілійчук Л. В. Сучасні орієнтири полікультурного виховання особистості в умовах демократизації та реформування освіти в Україні. *Вісник Прикарпатського національного університету*. Серія : Педагогіка. 2010. Вип. XXXI. С. 19–24.
8. Ісаєва О. О. Про основні парадигми шкільної літературної освіти. Науково-педагогічна діяльність Є. П. Голобородько, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України : матеріали регіональної науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю діяльності вченого-педагога. Херсон : РПО, 2010. С. 85–90.
9. Кендзьор П. І. Основні засади організації полікультурного виховання в педагогічній системі школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 1. С. 213–221. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_1_31 (дата звернення: 02.10.2018).

10. Кендзьор П. І. Перспективи розвитку полікультурного виховання в Україні у європейському вимірі. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2016. Вип. 20(1). С. 221–233. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20(1)_23) (дата звернення: 02.10.2018).
11. Нікітіна Н. П. До проблеми полікультурної освіти студентської молоді. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. Вип. 2(77). С. 192–198. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2017_2_24 (дата звернення: 02.10.2018).
12. Олійник М., Брухальська О. Полікультурне виховання як процес формування етнічної ідентичності та толерантності у дітей дошкільного віку. *Вісник Прикарпатського національного університету*. Серія: Педагогіка. 2010. Вип. XXXI. С. 49–56.
13. Свиридюк О. В. Полікультурне виховання в сучасній шкільній освіті України. *Studies in Management and Finance*. Poznan, 2016. No. 11. P. 87–94. URL : <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/7356> (дата звернення: 02.10.2018).
14. Столярчук Л. Б. Формування полікультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземних мов. *Обрії*. 2014. № 1 (38). С. 95–99.
15. Яківчук Г. Актуалізація полікультурного виховання школярів засобами українських традицій та фольклору. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 3. С. 147–151. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2014_3_37 (дата звернення: 02.10.2018).

References

1. Ahadullin, R. R. (2004). Polikultura osvita: metodologho-teoretychnyi aspekt [Polycultural Education: Methodological and Theoretical Aspect]. *Pedahohika i psykholohiya: Visnyk Akademii ped. nauk Ukrainy*, 3, 18–29 (ukr).
2. Bakhov, I. S., & Chernukha, N. M. (2012) Metodologhichni osnovy suchasnoji polikuljturnoi osvity [Methodological foundations of contemporary polycultural education]. *Trypiljsjka cyvilizacija*, 8, 37–40. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trcyv_2012_8_9 (date of appeal: 02.10.2018) (ukr).
3. Bakhtyn, M. M. (1986). *Jestetyka slovesnogho tvorcestva [Aesthetics of verbal creativity]*. Moscow: Iskusstvo, 2-e izd. (rus).
4. Bezpalko, O. V., & Veretenko, T. Gh. (2014). Vplyv polikulturnoi osvity na formuvannya osobystosti suchasnoho studenta [Influence of multicultural education on the formation of the personality of a modern student]. *Soucasna ukriinistika: problem yazyka, literatury a kultury: sbornik vedeckych clanku*, 6, 448–451 (ukr).
5. Veretenko, T. H. (2012). Polikuljturna osvita – aktualjna problema vyshhoji shkoly [Polycultural education is a topical issue of high school]. *Ucrainica*, V, 233–236 (ukr).
6. Gadamer G.-G. (1991). *Aktualnosti prekrasnogo [Relevance of the beautiful]*. Moscow: Iskusstvo (rus).
7. Iliichuk, L.V. (2010). Suchasni oriyentyry polikulturnogho vykhovannya osobystosti v umovakh demokratyzatcii ta reformuvannya osvity v Ukraini [Modern guidelines for multicultural education of the individual in the conditions of democratization and

- reform of education in Ukraine]. *Herald of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Series: Pedagogy, XXXI*, 19–24 (ukr).
8. Isayeva, O.O. (2010). Pro osnovni paradyhmy shkilnoii literaturnoi osvity [On the main paradigms of school literary education]. *Naukovo-pedagoghichna diyalnist Ye. P. Holoborodko, doktora pedahohichnykh nauk, profesora, chlena-korespondenta NAPN Ukrainy: Materialy rehionalnoi naukovo-praktychnoi konferencii, prysvyachenoi 50-richchyu diyalnosti vchenoho-pedahoha*. Kherson: RIPO, 85–90 (ukr).
 9. Kendzyor, P. I. (2016). Osnovni zasady orhanizatsii polikulturnoho vykhovannya v pedahohichnyi systemi shkoly [The main principles of policultural education organization in the school pedagogical system]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyni tekhnolohii, 1*, 213–221 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_1_31 (date of appeal: 02.10.2018) (ukr).
 10. Kendzor, P. I. (2016). Perspektyvy rozvytku polikulturnoho vykhovannya v Ukraini u yevropeyskomu vymiri [Perspectives of Development of Polycultural Education in Ukraine in the European Dimension]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannya ditey ta uchnivskoi molodi, 20(1)*, 221–233 Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20\(1\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2016_20(1)_23) (date of appeal: 02.10.2018) (ukr).
 11. Nikitina, N. P. (2017). Do problemy polikulturnoi osvity studentskoi molodi [To the problem of multicultural education of student youth]. *Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice, 2*, 192–198 (date of appeal: 02.10.2018) (ukr).
 12. Oliynyk, M., & Brukhalska, O. Polikulture vykhovannya yak proces formuvannya etnichnoi identychnosti ta tolerantnosti u ditey doshkilnoho viku [Polycultural education as a process of formation of ethnic identity and tolerance in preschool children]. *Herald of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Series: Pedagogy, XXXI*, 49–56 (ukr).
 13. Svyrydiuk, O. V. (2016). Polikulture vykhovannya v suchasniy shkilniy osviti Ukrainy [Multicultural education in modern school system of Ukraine]. *Studies in Management and Finance, Poznan, 11*, 87–94 (ukr).
 14. Stolyarchuk, L. B. (2014). Formuvannya polikulturnoi kompetentnosti studentiv u procesi vyvchennya inozemnykh mov [Forming students' multicultural competence in the process of foreign language learning]. *Obrii, 1 (38)*, 95–99 (ukr).
 15. Yakiychuk, H. (2014). Aktualizatsiya polikulturnoho vykhovannya shkoliariv zasobamy ukraiinskykh tradytsiy ta folkloru [Actualization of multicultural education of students through Ukrainian traditions and folklore]. *Nova pedahohichna dumka, 3*, 147–151 (ukr).

ПОЛИКУЛЬТУРНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ЗАРУБЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Н. Р. Грицак

В статье рассмотрена проблема поликультурного образования в педагогическом контексте, в частности как приоритетное направление профессиональной подготовки будущих учителей зарубежной литературы. Приведены примеры дефиниций понятия «поликультурное образование», дополняющие друг друга, что, в конечном итоге, способствует пониманию сущности этого понятия. Проанализированы приоритетные аспекты поликультурного образования и раскрыто его содержание. Показано, что поликультурное воспитание будущих учителей зарубежной литературы лучше проводить на основе личностно-ориентированного, культурологического, компаративного и системного подходов. Предложены возможные пути поликультурного воспитания будущих учителей гуманитарного профиля. Обращено внимание на концепцию диалога культур как одной из важнейших теоретических основ поликультурного образования. Отмечено, что концепция диалога культур составляет основу предмета «Зарубежная литература». Охарактеризованы основные принципы, структурные компоненты и содержание поликультурной компетентности будущих учителей зарубежной литературы. Доказано, что именно предмет «Зарубежная литература» позволяет целенаправленно формировать у молодежи представления о разнообразии культур в мире, идентифицировать себя в поликультурном социуме, воспитывать толерантное отношение к культурным отличиям, развивать умения взаимодействовать с представителями разных культур. В структуре поликультурного воспитания студентов-филологов средствами художественного слова выделены когнитивный и эмоционально-оценочный компоненты. При формировании поликультурной компетентности будущего учителя зарубежной литературы выделяем репродуктивный, репродуктивно-конструктивный, конструктивно-творческий, рефлексивно-интерпретационный этапы.

Ключевые слова: поликультурное образование, поликультурное воспитание, высшая школа, диалог культур, студент-филолог.

MULTICULTURAL EDUCATION AS A PART OF PROFESSIONAL TRAINING OF WORLD LITERATURE WOULD-BE TEACHERS

N. R. Hrytsak

The article deals with the problem of multicultural education in the pedagogical context as a priority direction of professional training of world literature would-be teachers. The definitions of the notion "multicultural education" that complement each other are presented which in general contribute to understanding of the essence of this concept. The priority aspects of multicultural education are analyzed, and the content of

multicultural education is revealed in this work. It has been determined that multicultural education of future teachers of world literature is expedient to conduct on the basis of person-oriented, culturological, comparative and systematic approaches. The article establishes the possible ways of multicultural education of future humanitarian teachers. We focus on the concept of the dialogue of cultures as one of the important theoretical bases of multicultural education. The concept of the dialogue of cultures forms the basis of the subject "World Literature". The basic principles, structural components and content of multicultural competence of the world literature would-be teachers are characterized in our work. The subject of "World Literature" allows purposefully to form young people's ideas about the diversity of cultures in the world, to identify themselves in the multicultural society, to cultivate a tolerant attitude to cultural differences, to develop the ability to interact with native speakers of different cultures. Cognitive and emotional-value components are highlighted in the structure of multicultural education of students-philologists by means of artistic word. In forming the multicultural competence of the world literature would-be teacher we emphasize reproductive, reproductive-constructive, constructive-creative, and reflexive-interpretation stages.

Key words: *Multicultural education, multicultural upbringing, high school, dialogue of cultures, student-philologist.*

Грицак Наталія Русланівна – кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри методики викладання світової літератури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ, Україна). E-mail: grycak78@ukr.net

Hrytsak Natalia Ruslanivna – PhD in Philology, Associate Professor, Doctoral Candidate of the department of methodology of world literature education of National Pedagogical Dragomanov University (Kyiv, Ukraine) E-mail: grycak78@ukr.net